

LUONNOS

Ilmasto, ympäristö ja luonnon monimuotoisuus

UUSIKAUPUNKI ILMO-OHJELMA

2025-2028

Jyri Seppälä
Suomen ilmastopaneelin puheenjohtaja

Uusikaupunki lähti neljän muun kunnan kanssa vuonna 2008 ennakkoluulottomasti mukaan pilottihankkeeseen, jonka tarkoituksena oli osoittaa mahdoton mahdolliseksi. Syntyi ns. Kohti hiilineutraalia kuntaa HINKU -hanke, jonka alkumetreillä Uusikaupunki merkittäväällä tavalla toi suomalaisten tietoisuuteen ilmastonmuutoksen hillintätöiden kuntasallalla. Noista ajoista on kulunut jo 16 vuotta, mutta ilmastotyön merkitys ei ole hävinnyt minnekään. Päinvastoin ilmastonmuutos on ajankohtaisempi kuin koskaan aikaisemmin. Samalla ilmastonmuutoksen haaste realisoituu myös yhä useammalle suomalaiselle yritykselle uutena kasvun alustana. Näitä yrityksiä löytyy myös Uudessakaupungista.

Kuntakentällä suuret kaupungit ovat ottaneet etunojan ilmastotyössä, Suomessakin. Resursseja on paremmin käytössä kuin pienemmällä kaupungeilla ja kunnilla. Uudellakaupungilla on mahdollisuus ottaa kuitenkin ilmastotyössä oma tärkeä rooli. Ilmastotyössä pienelläkin on mahdollisuus olla suuri. Resursseilla ei korvata ketteryttä toimia, luovuutta, yhteisöllisyyttä ja innovointia.

Nyt Uudellakaupungilla on mahdollisuus systematisoida ilmastotyötä tekemällä uusi ilmastosuunnitelma, joka mahdollistaa hyvän toimintaympäristön ilmastotoimille. Sillä parannetaan kunnan, asukkaiden ja yritysten mahdollisuuksia toimia ilmastonmuutoksen eteen, ilmastonmuutokseen sopeutumista unohtamatta. Samalla parannetaan yritysten kilpailukykyä, asukkaiden elinympäristön viihtyvyyttä ja kuntataloutta. Tekemisen kautta myös ilmastoahdistus purkautuu toivona.

Uskon, että Uudellakaupungilla on avaimet menestykseen.

MITEN ILMO-OHJELMA TEHTIIN?

Ohjelma laadittiin yhteishankkeena Laitilan kaupungin kanssa, Ukipolixsen hallinnoimana ja Ympäristöministeriön tuella. Yhteistyössä ja asiantuntija-apuna Valonia.

OLE KUIN ILMO

Uusikaupunki tekee työtä **puhtaiden vesien** eteen, toimii **vastuullisesti arjessa** ja kehittää **elivoimaa kestävästi**.

Uudenkaupungin ILMO-ohjelma kattaa kaupungin ilmasto- ja ympäristötyön sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen eteen tehtävät toimet.

Ohjelma tavoittelee luonnon köyhtymisen pysäyttämistä ja kestävä elinympäristön turvaamista Uudenkaupungin alueella.

ILMO-ohjelmaan sisältöihin voi tutustua tarkemmin verkkosivuillemme: löydät ajantasaiset tilastotiedot ja vinkkejä kestäväan elämäntapaan.

uusikaupunki.fi/ilmo

Huom! Sivu aukeaa kun ohjelma on hyväksytty.

KOKONAISPÄÄSTÖT
2007 - E2023

-43%

PÄÄSTÖT PER ASUKAS
2007 - E2023

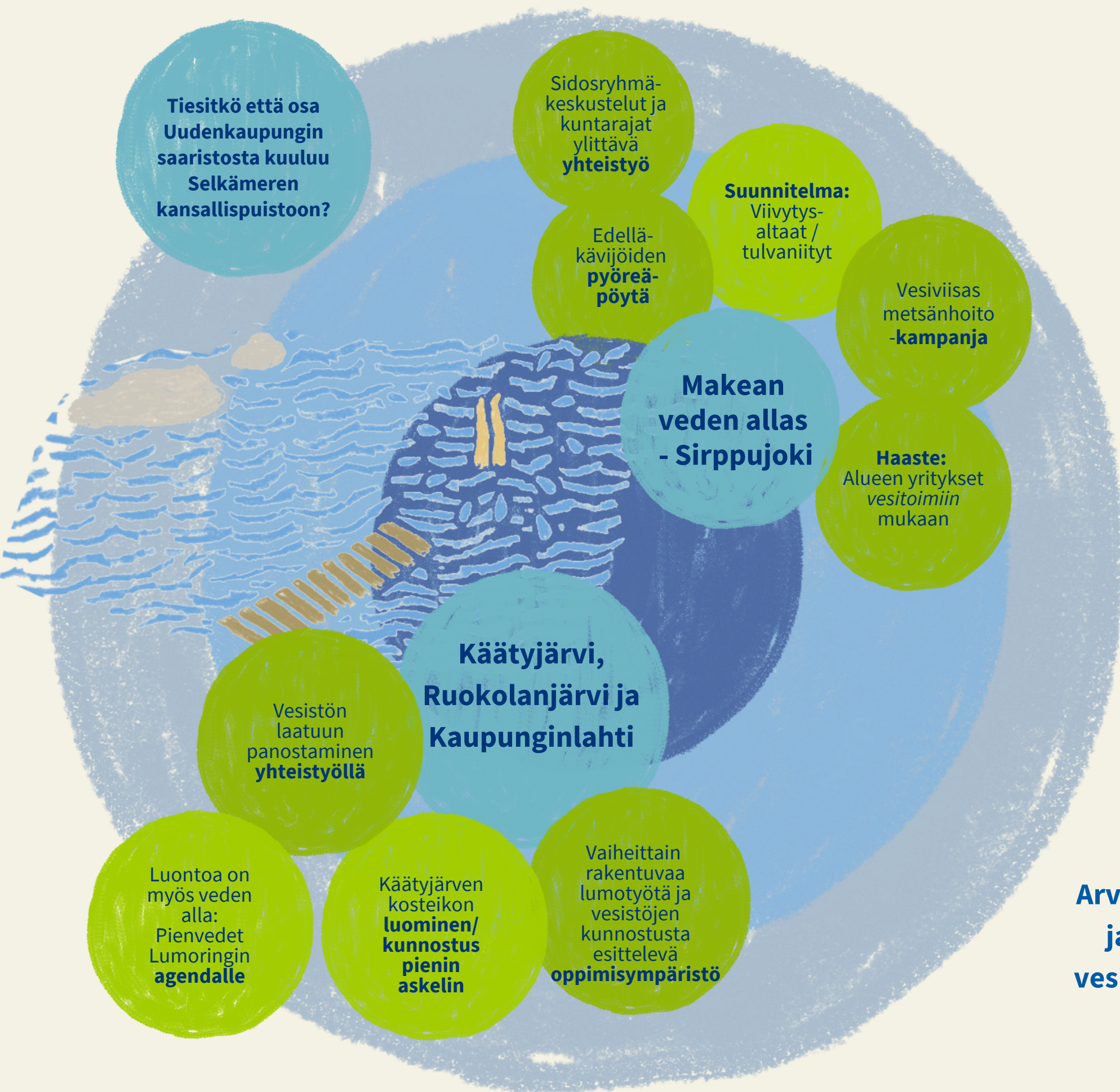
-40%

**Uusikaupunki on
ollut Hinku-kunta
vuodesta 2008**

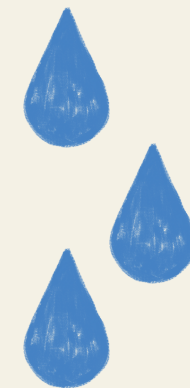
Kunta on valtuuston päätöksellä sitoutunut tavoittelemaan koko alueensa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä

80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

PUHTAILLE VESILLE

Uusikaupunki on sitoutunut suojelemaan ja parantamaan vesistöjensä tilaa sekä hyödyntämään niiden potentiaalin hiilinieluinä. Tavoitteena on luoda ympäristö, jossa puhtaat vedet ovat sekä luonnon että yhteisön voimavara. Vahvistamme yhteistyössä vesistöjemme terveyttä sekä vahvistamme niiden potentiaalia osana ilmastonmuutoksen hillintää. Mereen ja vesistöihin johdettavien hulevesien laadun parantaminen, ravinnevalumien ehkäiseminen ja kestävä kalastus ovat keskeisiä toimia, jotka edistävät sekä luonnon monimuotoisuutta että yhteisön hyvinvointia.

Arvioi oma vesijalanjälkesi ja kerää vinkit talteen: vesi.fi/vesijalanjalkilaskuri

VASTUUTAHOT

Teeman päävastuu:
Tekniset ja ympäristöpalvelut

Mukana erityisesti:
Uudenkaupungin Vesi
Vakka-Suomen Vesi
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
Kaupunkisuunnittelu
Infrapalvelut

Selkämeri

Käätyjärvi, Ruokolanjärvi ja kaupunginlahti

Keskusta-alueen järvet linkittyvät kaupunginlahteen. Molempien järvien fosfori- ja typpikuormitus on arvioitu erittäin merkittäväksi. Järvien keskeinen sijainti ja rooli suosittuna lähivirkistysalueena tarjoavat mahdollisuuden testata ja esitellä erilaisia luonnonmukaisia ratkaisuja sekä kehittää aluetta oppimisympäristönä.

Kaupunginlahteen laskevien hulevesien laatua ja erityisesti pohjukan mataloitumista on tarpeen parantaa. Vesistöjen kunnostustoimet tukevat niin virkistyskäyttöä kuin kaupunginlahden ekologisen tilan kohentamista.

Ekologinen tila: Uudenkaupungin edustan rannikkovesien ja Kaupunginlahden tila on välttävä, voimakkaasti muutettu

Selkämeren tila on heikentynyt jatkuvasti. Terve meri toimii hiilinieluna, joka sitoo hiiltä ja tukee ekosysteemin tasapainoa.

Makea veden allas

Uudenkaupungin makeavesiallas on vuonna 1965 merestä penkereillä erotettu noin 38 km² laajuinen allas, jonka tarkoituksena on turvata raakaveden saanti. Se on keskeinen raakavesilähde Vakka-Suomen alueella, palvellen sekä paikallisia kuntia että suuria teollisuuslaitoksia. Altaan ranta-alueiden vaikutuspiirissä on vajaa 1000 taloutta.

Makeavesialtaan tilan parantamiseen voidaan vaikuttaa useilla keinoilla, kuten valuma-alueen kuormituksen hallinnalla, haja-asutusalueiden ja teollisuuden päästöjen vähentämisellä, luonto- ja virkistyskäytön turvaamisella sekä mahdollisten uhkien ennaltaehkäisyllä. Myös avoin tiedottaminen ja sidosryhmien yhteistyö ovat keskeisiä tekijöitä altaan tilan ylläpitämisessä.

Ekologinen tila: tyydyttävä (suhteessa parhaaseen saavutettavaan tilaan), voimakkaasti muutettu

Makea veden allas on Uudenkaupungin alueen suurin Selkämeren kuormittaja

Kärkikohteet puhtaille vesille

Kun tavoitellaan lähivesien hyvää ekologista tilaa Uudenkaupungin alueella se tarkoittaa, että vesistökuormitusta tulee vähentää keskimäärin 27% fosforin ja 55 % typen osalta.

Tutustu vesistöjen tilaan vesi.fi/karttapalvelu

Sirppujoki

Uudenkaupungin makeavesialtaaseen laskevan Sirppujoen valuma-alue on Varsinais-Suomen merkittävin happamien sulfaattimaiden esiintymisalue. Jokiveden laatu vaikuttaa suoraan makeavesialtaan veden laatuun ja sen käyttökelpoisuuteen raakavesilähteenä. Happamuuden lisäksi keskeisiä vesienhoidollisia haasteita ovat hajakuormitus, tulvariskit ja joen uoman rakenteelliset muutokset. Valuma-alueen pinta-ala on noin 430 km², josta viljelysmaan osuus on noin 30 %.

Sirppujoen vedenlaadun parantamiseen ei ole yksittäistä ratkaisua, vaan tarvitaan monipuolisia toimenpiteitä ja uusia kokeiluja. Yhteistyöllä ja avoimella vuoropuhelulla voidaan löytää keinoja vastaamaan tähän yhteiseen haasteeseen.

Ekologinen tila: tyydyttävä

Sirppujoen valuma-alue on makea veden altaan suurin kuormittaja

MITEN LUET MATRIISIA

ISO RUUTU ILMAN KEHYKSIÄ

Iso ruutu ilman kehyksiä

Kokoava teema tai otsikko, johon liittyy useampia toimia. Toimet on koottu otsikon ympärille ja monet toimet kytkeytyvät useampaan otsikkoon

KÄRKIHANKE

Iso ruutu kehyksellä

ILMO- ohjelmassa tunnistettuja kärkihankkeita tai -teemoja

Öljylämmityksestä luopuminen kunnan k.

Sidosryhmäyhteistyö

Hulevesiverkoston saneerausohjelma

Hulevesiverkoston saneerausohjelma

Velluanjoen tilan parantaminen

Pieni harmaa ruutu

Toimi on jo vakiintunutta ja käynnissä olevaa kunnan toimintaa

Pieni värikäs ruutu kehyksellä

Kärkihankkeeseen kiinteästi liittyvä toimi.

Huutomerkki

Uutta tai vastikään aloitettua tulevaisuuden toimintaa

Tähdet

Asiantuntijoiden määrittelemä vaikuttavuus ilmaston kannalta 1-3 tähteä

Jokeri - haalealla vihreällä värillä erottuva ruutu

Kinnostava idea, jota voidaan tuoda esille tai edistää, mikäli aihe nousee hyvin ajankohtaiseksi tai sille löytyy esimerkiksi rahoittaja

Puhtaille vesille -MATRIISI

VASTUULLISESTI ARJESSA

Uusikaupunki luo edellytyksiä vastuullisille valinnoille liikkumisessa, asumisessa ja energiankäytössä sekä tukee kestäväää elämäntapaa pitkäjänteisellä suunnittelulla. Teeman tavoitteena on kehittää yhdyskuntarakennetta ja palveluja, jotka tukevat vähäpäästöistä ja resurssitehokasta arkea sekä huomioivat ilmatoriskit ja luonnon monimuotoisuuden.

Tavoitteena on luoda perusta vastuulliselle arjelle, jossa ympäristö ja yhteisö voivat kehittyä tasapainossa.

VASTUUTAHO

Teeman päävastuu:

Hallinto- ja elinvoimapalvelut |
Kaupunkisuunnittelu

Mukana erityisesti:

Infrapalvelut
Tilapalvelut
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
Ruoka- ja puhtauspalvelut

1,5

Kiinnostaako ilmastodieetti?

Laske ilmastovaikutuksesi
ilmastodieetti.ymparisto.fi

Tee kestäviä arjen valintoja ja kulje kohti
1,5 asteen eli 2,5 tCO₂e elämäntapaa
ymparisto.fi/kestava-arki

Vastuullisesti arjessa -matriisi

Tiesitkö?

Puolet maailman bruttokansantuotteesta liittyy vahvasti luontoon ja luontopääomaan.

ELINVOIMAA KESTÄVÄSTI

Kaupunki edistää paikallista elinvoimaa ja ekologista kestävyttä ja tukee luonnon monimuotoisuutta, vastuullista taloutta ja kestävää tulevaisuutta.

Kestävän elinvoiman Uusikaupunki kartoittaa yritysten ilmastoviisaan toimintaympäristön edellytyksiä ja kannustaa yrityksiä sekä yhteisöjä vähähiilisiin ja ympäristöä säästäviin toimenpiteisiin.

Taloutemme on täysin riippuvainen luontopääomasta eli luonnonvaroista ja luonnon toiminnoista. Luontopääoma tuottaa ihmisille jatkuvasti valtavan määrän ekosysteemipalveluja.

VASTUUTAHOT

Teeman päävastuu:

Hallinto- ja elinvoimapalvelut |
Elinkeino- ja työllisyyspalvelut

Mukana erityisesti:

Tilapalvelut
Kaupunkisuunnittelu

Kaupungin kriisi- ja häiriötilanteiden johtoryhmä

Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalvelut ovat luonnosta saatavia aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Niitä ovat muun muassa ravinto, lääkeaineet, rakennusmateriaalit ja virkistysmahdollisuudet. Myös luonnon omat prosessit, kuten pölyttäjien ja kasvien vuorovaikutus, veden puhdistuminen ja ilmanlaadun parantuminen, kuuluvat ekosysteemipalveluihin.

Monet elinkeinot, kuten teollisuus, maatalous, rakentaminen, elintarviketeollisuus ja vähittäiskauppa, ovat riippuvaisia luonnon tarjoamista palveluista joko suoraan tai välillisesti.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyessä ekosysteemipalvelujen saatavuus ja laatu voivat heikentyä, mikä voi vaikuttaa esimerkiksi viljelykasvien, tuotantoeläinten ja lääkeaineiden saatavuuteen.

Luonnon toimintaan kohdistuu monenlaisia paineita, kuten maan- ja merenkäyttö, saastuminen, ilmastonmuutos ja vieraslajit. Koska ekosysteemit palvelevat meitä paikallisesti, niiden säilyttäminen on myös meidän etumme.

Elinvoimaa kestävästi MATRIISI

LIITOSOHJELMAT, SITOUMUKSET JA OHJEET

Kansainvälistä ilmastopolitiikkaa ohjaavat YK:n ilmastopöytäkirja ja Pariisin sopimus, joka solmittiin vuonna 2015.

PARIISIN ILMASTOSOPIMUS	Hyvinvoivat Uudenkaupungin vedet	Makeavedenaltaan säännöstelylupa	Kestävät tavat liikkua	Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma	Ekosysteemipalvelut	Ekosysteemipalveluselvitys
EU:n biodiversiteettistrategia ja vesipuitedirektiivi		Jätevedenpuhdistamon ympäristölupa		Hyvinvointisuunnitelma		Murrosagenda: Minun lähiluontoni
Hiilineutraali Suomi 2035		Makea veden altaan käyttö- ja hoitosuunnitelma ja liitosohjel.	Kierrätys ja kestävä kulutus	Ravitsemussuunnitelma		Metsäsuunnitelma
Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2040+		Sirppujoen vesistöalueen kuivuusriskien hallintasuunnitelma		Jätehuolto-ohjelma		Taajamametsien hoitosuunnitelma
Varsinais-Suomen ilmastotiekartta 2030		Vakka-Suomen vesihuollon kehittämissuunnitelma		Jätehuoltomääräykset		Matkailuohjelma
Varsinais-Suomen ilmastotiekartta 2030		Maan- käyttö ja kaupunki-suunnittelu	Maapoliittinen ohjelma	Jätehuollon palvelutasokuvaus		Liikuntaohjelma ja liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma
Suomen Merialuesuunnitelma 2030			Apoli - Onnellisuuden kaava	Puhtauspalvelujen ympäristövastuullisuuslinjaus		Ikäystävällinen Uusikaupunki
Lounais-Suomen metsäohjelma			Kaavat ja kaavamääräykset	Haavoittuvuus ja varautuminen		Uudenkaupungin ympäristönsuojelumääräykset
Varsinais-Suomen tiekartta kiertotalouteen		Energia, kiinteistöt rakentaminen	KETS-energiatehokkuussopimus			Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja -ohjelma
Uudenkaupungin strategia	HINKU-kunta sitoumukset		Kunnan valmiussuunnitelma		TILINPÄÄTÖS	
	Rakennusjärjestys			Kaupungin yleiset hankintaohjeet		

Hyvinvoivat Uudenkaupungin vedet	Makea veden altaan juokсутusten määrä	Kestävät tavat liikkua Vaihtoehtoiset käyttövoimat	Joukkoliikenteen käyttäjämäärät	Haavoittuvuus ja varautuminen	Ilmastoriskikartoitus tehty 1) uusissa maankäytön suunnitelmissa tai 2) kunnan kiinteistöissä, määrä / v	
	Vesistöjen ekologisen tilan seuranta eri mittarein		Joukkoliikenteen NPS-suosittelemaluku		Ekosysteemipalvelut	Ympäristönsuojelun valvontaohjelma: toteutuneiden tarkastusten määrä
	Toteutuneiden vesistökuunnostushankkeiden määrä / v		Hinku: keskimääräinen ajosuoritteiden määrät / v			Uusien METSO- tai muiden suojeleuohjelma-alueiden määrä / v
	Toteutuneiden vesistökuunnostustoimenpiteiden määrä/v		Hinku: Sähkölataus- ja kaasutankkausasemat / kpl			Luonnonhoitotoimenpiteiden määrä Hallintunhoitamattomuuden koalueiden koko Vieraslajitorjuntien määrä Talkoiden määrä
	Hulevesien laadulliseen tai määrälliseen hallintaan tehdyt investoinnit € / v		Laskentapisteissä mitattu kävelyn ja pyöräliikenteen keskimääräinen vuosikasvu on 3 % v. 2021–2030.	Vastuullisuussertifikaatin saaneiden matkailuyritysten määrä kunnan alueella Welcome cyclist -yritysten määrä		
	Kaupungin pellot: tehdyt vuokrasopimukset, joissa ehtoja kestäville viljelymenetelmille		Kuljetapaosuuksien kehittymistä seurataan osana valtakunnallista henkilöliikennetutkimusta	Ilmastoviisas yritystoimintaympäristö	Yhteishankkeiden määrä Yritystilaisuuksien määrä	
	BOD, COD > arvojen vähentäminen		Kunnostettujen kävely- ja pyöräteiden määrä/v		Hinku: teollisuuden, liikenteen ja maatalouden päästöt	
	Puhdistetun jäteveden fosfori- ja typpipitoisuudet		Runkolukittavien telineiden määrä		ILMASTO-BUDJETTI	Päätöksenteko: Ilmasto- ja ympäristövaikutusten arviointia sisältävien päätösten lukumäärä
Maan- käyttö ja kaupunki-suunnittelu	Kaavoituksella lisätty viherpinta-alaa (ha/v).	Kierrätys ja kestävä kulutus	KETS: työkoneiden ja ajoneuvojen polttoainekulutus			ILMO budjetti: 1)ILMO toimille budjetoidut taloudelliset resurssit 2) Ympäristötoimenpiteisiin saatu ulkoinen rahoitus euroina
			Kaavoituksella edistetään lisärakentamista täydennysrakentamisella (tonttienlukumäärä).			
Energia, kiinteistöt rakentaminen	Kunnan omien kiinteistöjen aurinkovoiman tuotanto / MWh / v	ILMASTO	Puhtauspalvelut: Kotimaisten, vastuullisten ja biohajoavien/kierrätettyjen aineiden ja välineiden osuuden kasvu			
	Ulkoalueiden LED-valaistuksen määrä		Kierrätyskelpoisten jättemateriaalien määrä sekajätteessä			
	Tilojen käyttöaste vuodessa		Kierrätyspisteiden määrä kunnan alueella			
	KETS: energiankulutus (lämmitys ja sähkö) ja vesi					
	KETS: energiatehokkaiden toimenpiteiden määrä					
HINKU: energian loppukäyttö						

MITTARIT

TÄMÄ TEHDÄÄN YHDESSÄ

Ilmasto- ja ympäristötoimista viestiminen on keskeinen osa ILMO-ohjelmaa. Kunta tuo kestävän kehityksen ratkaisuja esiin eri kanavissa, kannustaa asukkaita ja yrityksiä osallistumaan ja tukee yhteisöjä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Yhteistyössä sidosryhmien kanssa Uudenkaupungin ympäristötyö vahvistuu ja tulee osaksi arkea. Ilmo-ohjelman tueksi on lisäksi laadittu oma käytännön viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma.

KUNTA

Teemme ilmasto- ja ympäristötyötä näkyväksi aktiivisella viestinnällä ja jakamalla tietoa eri kanavissa.

ILMO-ohjelma näkyy Ugissa konkreettisina tekoina, joista viestitään asukkaille, yrityksille ja sidosryhmille.

Kaupunki hyödyntää ja jakaa viestinnässään myös kumppaneiden tuottamaa materiaalia ja osallistuu alueellisiin ja valtakunnallisiin kampanjoihin.

ASUKKAAT, MÖKKILÄISET JA MATKAILIJAT

Tarjoamme selkeitä ja käytännönläheisiä ohjeita kestävään arkeen – miten kierrätys toimii, miten liikkua ympäristöystävällisesti ja mitä jokainen voi tehdä luonnon hyväksi.

Mahdollistamme kuntalaisten osallistumisen ympäristötalkoisiin, kierrätyskampanjoihin ja kestävän liikkumisen kokeiluihin. Palautetta ja kehitysideoita kerätään aktiivisesti, ja asukkaita kannustetaan mukaan ilmasto- ja ympäristötoimiin.

Päiväkodeissa, kouluissa ja nuorisotoiminnassa kestävän kehityksen teemat ovat osa arkea. Lähiluonto ja ympäristövastuulliset valinnat ovat esillä myös matkailukokeimuksissa, esimerkiksi opastuksen ja viestinnän kautta.

YRITYKSET JA YHTEISÖT

Toimimme kumppanina ja viestimme ILMO-ohjelmasta niin, että yritykset voivat hyödyntää tätä osana vastuullisuustavoitteitaan ja viestiessään toimintaympäristötään asiakkalle ja kumppaneille.

Tarjoamme yrityksille ja yhteisöille mahdollisuuksia osallistua konkreettisiin hankkeisiin ja yhteistyöhön luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi sekä esimerkiksi Puhtaille vesille -toimien edistämiseen.

Tuemme yrityksiä ja yhteisöjä siirtymässä ympäristövastuullisiin toimintamalleihin tarjoamalla tietoa, kehittämismahdollisuuksia ja yhteistyöverkostoja. Kiertotalousratkaisut, energiatehokkuus ja kestävän liikkumisen edistäminen ovat keskeisiä kehityskohteita.

SIDOSRYHMÄT JA KUMPPANIT

Vahvistamme yhteistyötä alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden, tutkimuslaitosten, kehityshankkeiden ja korkeakoulujen kanssa, jotta uusimmat ratkaisut ja tutkimustieto saadaan käyttöön.

Toimimme aktiivisesti kuntalaisten ja ympäristön puolestapuhujana, tuoden esiin alueellisia kehittämistarpeita, kuten vesistöjen suojelua, joukkoliikenteen kehittämistä ja kestävien investointien tarvetta.

Osallistumme mahdollisuuksien mukaan uusien ympäristöinnovaatioiden pilotointiin ja edistämme niiden käyttöön-ottoa osana ILMO-työtä.

OHJELMAN SEURANTA

**Uusikaupunki jatkaa yhteistyötä
Hinku-verkostossa ja on sitoutunut
KETS-sopimukseen**

**Vastaamme Turun ja Helsingin
kaupunkien Itämeri-haasteeseen**

**Kunta laatii ilmastobudjetin
osana talousarviota**

**Eri teemojen vastuutahot
muodostavat yhdessä ILMO-
ohjausryhmän**

**Uusikaupunki liittyy
Luontoviisaat kunnat -verkostoon**

Ohjelman arkista pakerrusta ja ajankohtaisia asioita voi seurata uusikaupunki.fi/ilmo sivulta.

Ohjelmaa tarkastellaan tavoite- ja kärkiteematasolla vähintään kerran valtuustokaudessa ja päivitetään tarpeen mukaan ja samalla varmistetaan ohjelman kytkeytyneisyys kaupungin strategiaan.

ILMOn toteutumisen ja päivitysprosessin koordinoinnista vastaa ILMOn ohjausryhmä. Ohjelman mittaristoa seurataan vuosittain ja laajempi raportointi tuotetaan kerran valtuustokaudessa päivitystarpeen kartoituksen yhteydessä.

Käytännön tasolla kaupungin ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteutuminen määritellään kaupungin talousarviossa ja -suunnitelmassa. Strategiset ilmasto- ja ympäristötavoitteet konkretisoituvat valtuuston vuosisuunnittelussa ja budjetoinnissa.

SANASTO

Biodiversiteetti

tarkoittaa luonnon monimuotoisuutta, eli eliölajien, ekosysteemien ja perintötekijöiden (geenien) runsautta ja vaihtelua. Se on elämän kirjo, joka ylläpitää ekosysteemien toimivuutta ja kestävyyttä.

Biotooppi

Elinympäristö tai luontotyyppi, jossa keskeiset ympäristötekijät, kuten ilmasto, maaperä ja kasvillisuus, ovat samankaltaiset. Jokaisella biotoopilla on omat tyypilliset eliölajinsa, jotka ovat riippuvaisia kyseisestä elinympäristöstä. Ks. Perinnebiotooppi.

Ekologinen tila

kuvaa vesistön tai muun ekosysteemin luonnonmu-kaista tilaa ja sen toimivuutta. Se arvioidaan esimerkiksi veden laadun, eliöstön monimuotoisuuden ja ihmistoiminnan vaikutusten perusteella. Tila luokitellaan asteikolla erinomaisesta huonoon.

Ekologiset käytävät

ovat yksi ekologisten yhteyksien muoto. Ne ovat usein kapeampia, selkeästi määriteltyjä reittejä, kuten metsänreunat, joki- ja purovarret tai viherkäytävät kaupungeissa, joiden avulla eliöt voivat siirtyä elinalueelta toiselle.

Ekologiset yhteydet

tarkoittavat luonnon muodostamia tai ihmisen suunnitteleamia reittejä, jotka yhdistävät elinympäris-töjä ja mahdollistavat lajien liikkumisen ja leviämisen. Ne ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja ekosysteemien toimivuuden turvaamiseksi.

Ekosysteemipalvelut

ovat luonnon tarjoamia hyötyjä, kuten puhdas vesi, pölytys, ilmanlaadun parantaminen, ravinto ja virkistysmahdollisuudet, jotka tukevat ihmisten hyvinvointia ja elinkeinoja.

Energiatehokkuussopimus (KETS)

KETS tarkoittaa Kunta-alan energiatehokkuussopi-musta. KETS on vapaaehtoinen sopimus, jossa kunta sitoutuu parantamaan energiatehokkuuttaan ja vähentämään energiankulutusta osana kansallisia ilmastotavoitteita.

Happamat sulfaattimaat

ovat maaperätyyppi, joka sisältää runsaasti rikkiyhdisteitä. Kun nämä maat kuivuvat ja joutuvat kosketuksiin ilman kanssa, ne hapettuvat ja voivat vapauttaa ympäristöön haitallista rikkihappoa.

HINKU-kunta

on kunta, joka on liittynyt Hiilineutraalit kunnat (Hinku) -verkostoon ja sitoutunut vähentämään kasvihuone-kaasupäästöjään merkittävästi. Suomen ympäristökes-kuksen (SYKE) koordinoima Hinku-verkosto tukee kuntia ilmastotoimissa, jotka liittyvät esimerkiksi energiantuotantoon, liikenteeseen ja maankäyttöön.

HINKU-päästölaskenta

on Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kehittämä laskentamenetelmä. Laskenta perustuu kuntakoh-taisiin tietoihin muun muassa energiankulutuksesta, liikenteestä, maataloudesta ja jätehuollosta.

Hiilineutraalius

tarkoittaa tilaa, jossa ihmisen aiheuttamat kasvihuone-kaasupäästöt ovat yhtä suuret kuin hiilinielujen sitoma hiilidioksidimäärä. Tämä saavutetaan vähentämällä päästöjä mahdollisimman paljon ja kompensoimalla jäljelle jäävät päästöt.

Hiilinielu

on luonnollinen tai teknologinen järjestelmä, joka sitoo ilmakehästä hiilidioksidia ja vähentää näin kasvihuone-kaasujen määrää. Luonnollisia hiilinieluja ovat esimer-kiksi metsät, maaperä ja meret, jotka varastoivat hiiltä pitkiksi ajoiksi.

SANASTO

Hiilivarasto

Hiilivarasto on ekosysteemiin, rakenteisiin tai materiaaleihin sitoutunut hiili, joka pysyy poissa ilmakehästä ja hidastaa ilmastonmuutosta. Esimerkiksi Uudenkaupungin vanha puutaloalue on hiilivarasto. Hiilivarastot eroavat hiilinieluista siinä, että ne säilyttävät jo sitoutuneen hiilen, kun taas hiilinielut jatkuvasti sitovat hiiltä ilmakehästä.

Ilmastobudjetti

on menetelmä, jossa ilmastotavoitteet ja päästövähennystoimet integroidaan osaksi kunnan tai valtion talousarviota. Se on myös väline ilmastotyön johtamiseen.

Ilmastodieetti

tarkoittaa henkilökohtaisten kasvihuonekaasupäästöjen arviointia ja vähentämistä esimerkiksi energiankulutuksen, liikkumisen, ruokavalion ja kulutustottumusten kautta. Käsite pohjautuu ajatukseen, että jokainen voi pienentää omaa hiilijalanjälkeään tekemällä ilmastoystävällisiä valintoja.

Ilmastoviisaus

tarkoittaa toimintatapaa, jossa huomioidaan ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen. Se yhdistää kestäväen kehityksen, resurssitehokkuuden ja päästöjen vähentämisen käytännönläheisiksi ratkaisuiksi.

Joukkoliikenteen solmupisteet

ovat liikenteen keskeisiä vaihtopaikkoja, joissa eri joukkoliikennemuodot kohtaavat ja joissa matkustajat voivat vaihtaa kulkuvälinettä sujuvasti. Solmupisteet parantavat joukkoliikenteen saavutettavuutta ja tehokkuutta.

Kasvihuonekaasupäästöt (CO₂e)

tarkoittavat ilmakehään vapautuvia kaasuja, jotka lisäävät ilmaston lämpenemistä. CO₂e (hiilidioksidiekvivalentti) on mittayksikkö, joka kuvaa eri kaasujen ilmastovaikutuksia yhtenäisesti suhteessa hiilidioksidiin.

Lumorinki

on luonnon monimuotoisuutta edistävä uusikaupunkilainen yhteistyöverkosto, jossa kunta, asukkaat, yhteisöt ja muut toimijat kehittävät yhdessä keinoja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja edistämiseksi paikallisesti.

Luonnon monimuotoisuus (LUMO)

ks. Biodiversiteetti. LUMO on suomenkielessä käytetty ja melko vakiintunut lyhenne luonnon monimuotoisuudelle eli biodiversiteetille.

Luontopääoma

viittaa luonnonvarojen ja ekosysteemien kokonaisuuteen. Se on varanto, josta saadaan hyötyjä. Luontopääomaa on hoidettava kestävästi, jotta se voi jatkossakin tarjota edellytykset ihmisten hyvinvoinnille ja taloudelle.

Luontoviisaat kunnat -verkosto

on kuntien yhteistyöverkosto, joka edistää luonnon monimuotoisuuden huomioimista kuntien päätöksenteossa, maankäytössä ja palveluissa. Luontoviisaat kunnat -verkostoa koordinoivat yhteistyössä Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Kuntaliitto.

Perinnebiotooppi

tietty elinympäristötyyppi, joka on syntynyt perinteisen maankäytön seurauksena. Perinnebiotooppeja ovat esimerkiksi niityt, hakamaat ja metsälaitumet, jotka ovat tärkeitä monille uhanalaisille lajeille.

SANASTO

Perinnemaisema

on perinteisen karjatalouden tai muiden varhaisten elinkeinojen muovaama kulttuurimaisema. Se voi sisältää perinnebiotooppeja sekä kulttuurihistoriallisia elementtejä, kuten vanhoja rakennuksia, kivimuureja tai avoimia laitumia.

Pyöräilyn tavoiteverkko

määrittää keskeiset pyöräilyreitit, niiden laatutason ja kehittämistarpeet.

Ravinnevalumat

tarkoittavat vesistöihin kulkeutuvia ravinteita, kuten typpeä ja fosforia, jotka huuhtoutuvat maaperästä sateiden ja valumavesien mukana. Ne voivat olla peräisin esimerkiksi maataloudesta, metsätaloudesta, yhdyskuntien jätevesistä tai hulevesistä. Liialliset ravinnevalumat voivat aiheuttaa vesistöjen rehevöitymistä, mikä heikentää vedenlaatua ja ekosysteemien tilaa.

Vaihtoehtoiset käyttövoimat

tarkoittavat perinteisten fossiilisten polttoaineiden (benssiini ja diesel) korvaavia energialähteitä liikenteessä.

Viherkerroin

on mittari, jolla arvioidaan rakennetun alueen vihreän pinnan määrää suhteessa kokonaispinta-alaan. Se ohjaa kaupunkisuunnittelua ja rakentamista kohti vihreämpää ja ekologisesti kestävämpää ympäristöä.

Vukikyty

Uudenkaupungin keskusta-alueella toimiva kutsupohjainen liikennepalvelu. Reitit muodostetaan asiakkaiden tilausten pohjalta ja palvelu yhdistelee samaan suuntaan kulkevia matkustajia samoille reiteille.

KARTTA

**Luonnos kartasta:
Teemakartat julkaistaan
raportoinnin
yhteydessä. Karttoja
hyödynnetään myös
viestinnässä.**

Kartta on työväline myös ILMOn seurantaan.
Toimenpiteet esitetään myös karttapohjalla.

1. Sirppujoki ja makea veden allas | Kärkikohde, useita toimia
2. Käätyjärvi, Ruokolanjärvi, Itäpuisto ja Kaupunginlahden pohjukka | Kärkikohde, useita toimia
3. Orivo-Sanno teollisuusalue - ilmastoviisaan teollisuusalueen arviointi
4. Luonnonhoitotyöt pähkinäpensaslehto 2025
5. Luonnonvarakeskuksen kalataloudellisia kunnostustoimia tulevina vuosina
 - a. Hauinlahti
 - b. Juhannenmerenlahti
 - c. Pasniitunperä
 - d. Santalanperä
6. Sorvakon maisemapellot ja niityt

5b
5a

1.

6.

2.

3.

1.

5c

5d

4.

LIITTEET

PITKÄN AJAN TRENDI

Pitkän ajan seurannassa Uudenkaupungin kokonaispäästöt ovat olleet pysyvällä lasku-uralla viimeiset 11 vuotta.

Silmiin pistää vuosi 2010, jonka pylväs erottuu selvästi muista vuosista. Ilmatieteenlaitos kutsui vuotta äärimmäisyyksien säävuodeksi. Ja talvi sisälsikin useita pitkiä hyvin kylmiä jaksoja. Myös taantumän taitumisella oli osuutta päästöjen kasvuun.

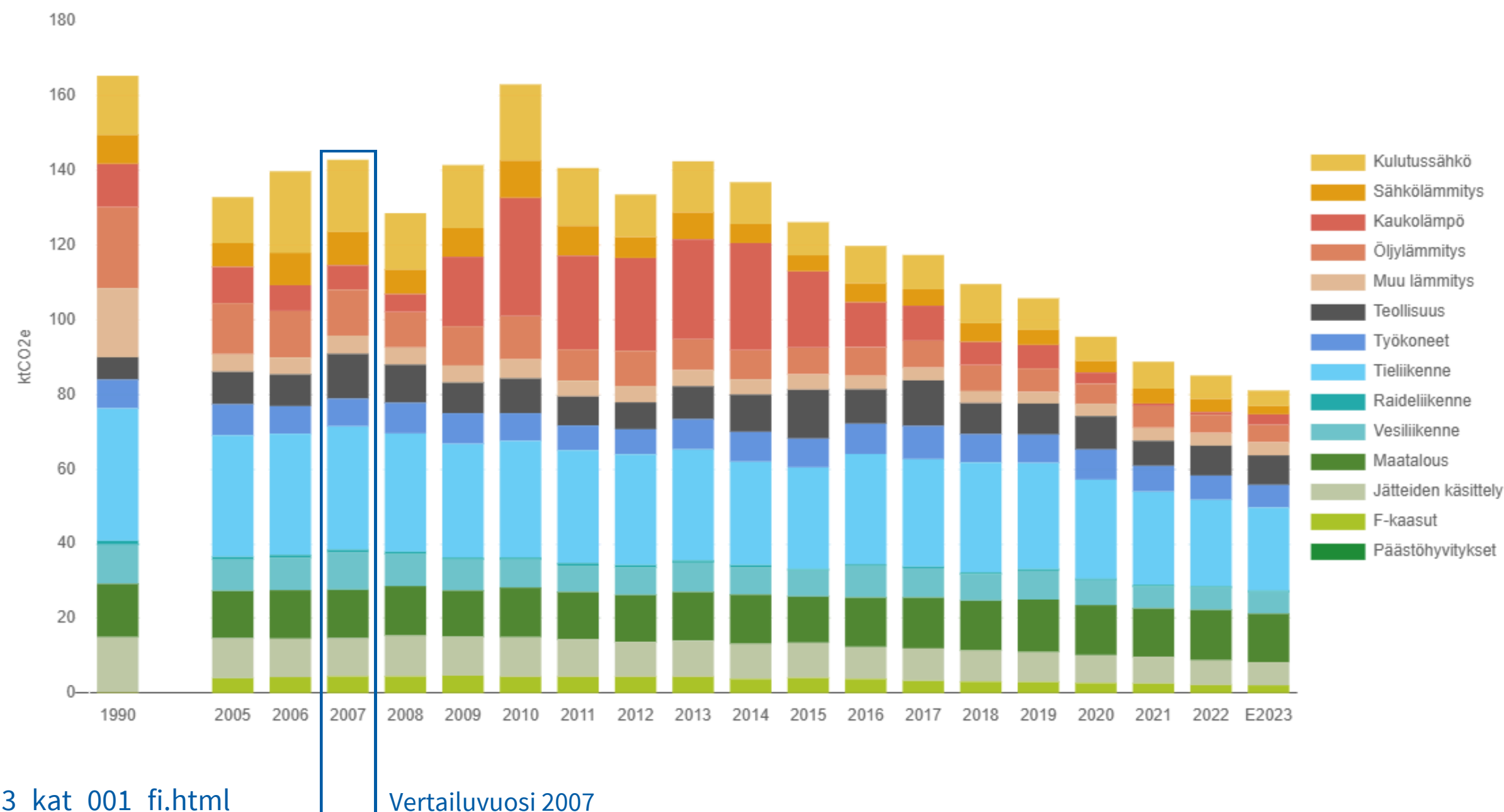
Hinku-kuntana Uusikaupunki on sitoutunut tavoittelemaan koko alueensa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Lähde:

paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta895

ilmatieteenlaitos.fi/tiedote/124618

https://stat.fi/til/khki/2010/khki_2010_2011-12-13_kat_001_fi.html

KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJEN NYKYTILA

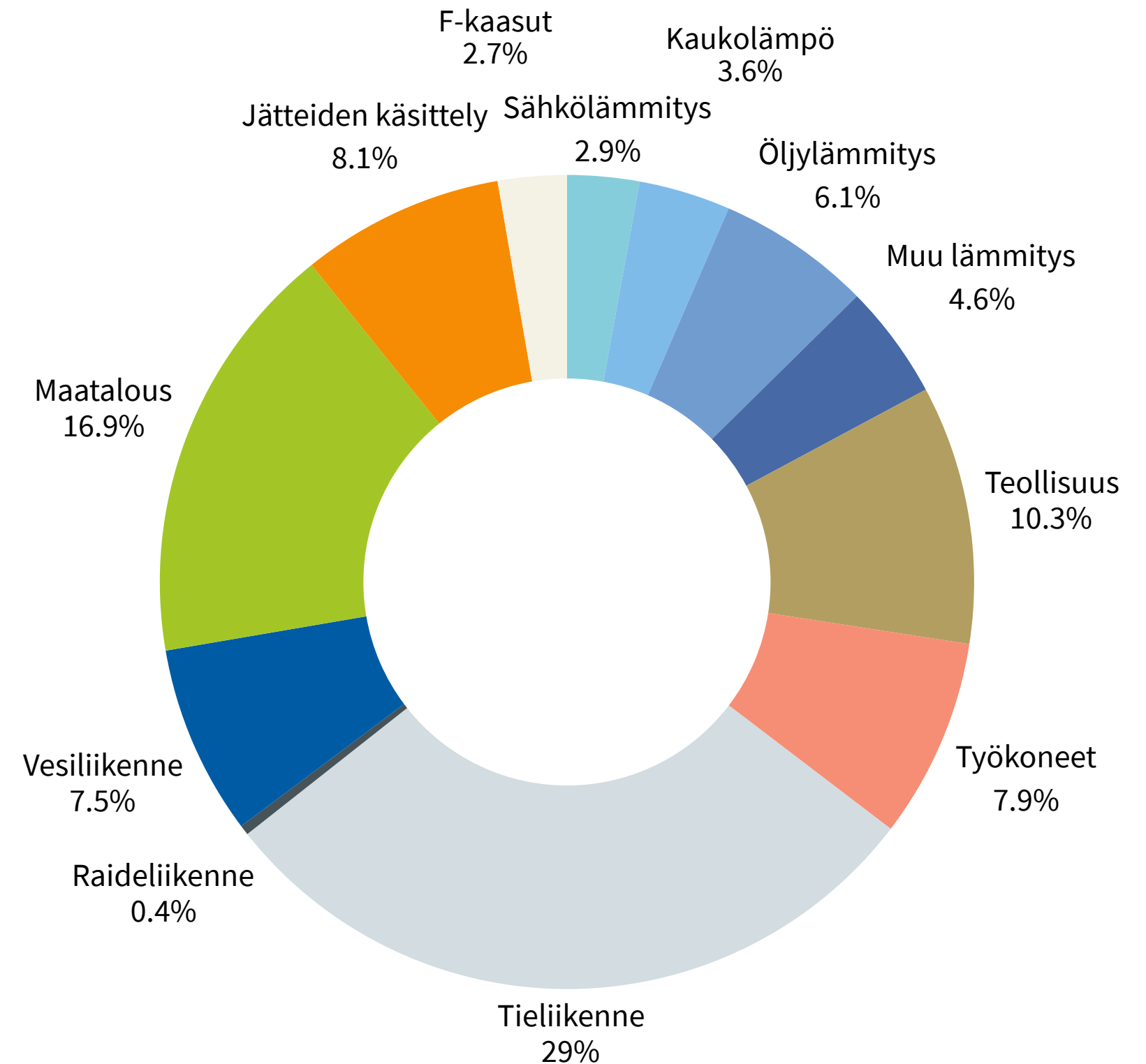
Kunnan kokonaispäästöt ovat muuttuneet 2023 -5 % verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoteen 2007 verrattuna kokonaispäästöt ovat pienentyneet -43 %. Uudenkaupungin päästökehitys on ollut sama kuin koko maan keskiarvo (-43 %). Taajaan asuttujen kuntien keskiarvoon (-37 %) verrattuna kunnan päästökehitys on ollut myönteisempää. Vuonna 2023 kolme suurinta päästösektoria kunnassa olivat tieliikenne, maatalous ja teollisuus.

Vuonna 2023 päästöjen määrä asukasta kohden on ollut 5.4 tCO₂e, mikä on korkeampi kuin koko maan keskiarvo (5.0 tCO₂e / asukas). Vertailuvuodesta 2007 lähtien asukaskohtaiset päästöt ovat muuttuneet -40 %. Taajaan asuttujen kuntien keskiarvoon (-34 %) verrattuna päästökehitys vertailuvuodesta on ollut myönteisempää.

Lähde: paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta895

Tätä ohjelmaan kirjoittaessa käytössä on ollut vuoden 2023 osalta ennakkotiedot.

SKENAARIOT TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Tulevaa kehitystä voidaan arvioida skenaarioiden avulla ja peilata eri vaihtoehtoja ja toimien vaikuttavuutta suhteessa 80% päästövähennystavoitteen.

Perusskenaariossa

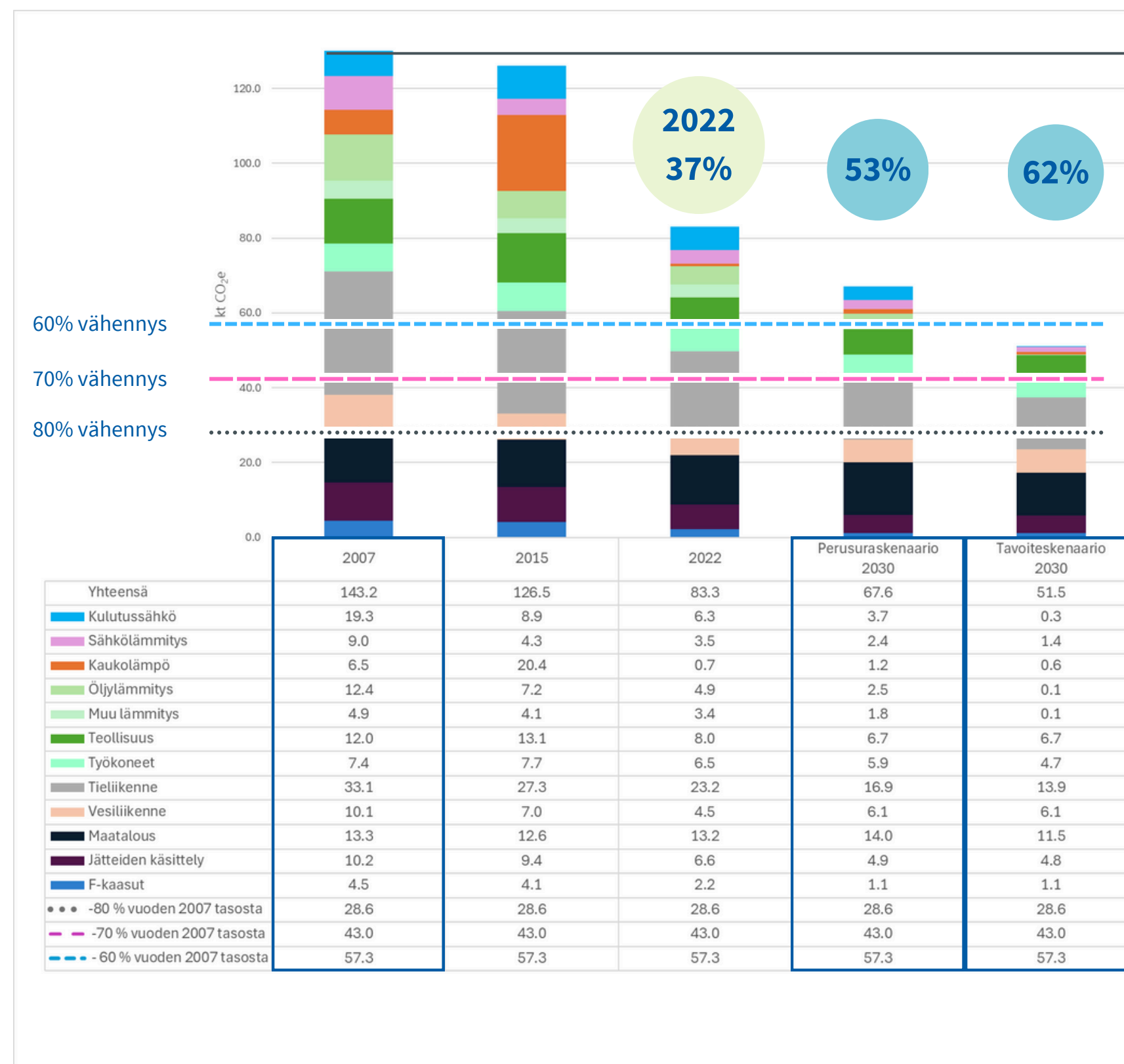
päästökehitystä on tarkasteltu kansallisen ilmastopolitiikan toimien ja linjausten perusteella, ilman kaupungin toteuttamia ilmastotoimia. Tässä skenaariossa on todennäköistä, että Uudenkaupungin päästöt vähenisivät **n. 53%** vuoteen 2030 mennessä.

Tavoiteskenaariossa

on kansallisten toimien lisäksi otettu huomioon paikalliset ja seudulliset ilmastonmuutoksen hillinnän toimet. Tavoiteskenaariossa päästöt vähenisivät noin **62 %**.

Kummassakaan skenaariossa ei päästä 80%:n päästövähennystavoitteeseen, vaan tavoitteen saavuttaminen vaatisi vaikuttavia lisätoimia ja innovaatioita erityisesti liikenteen, maatalouden ja teollisuuden sektoreilla.

Tavoite ei ole saavutettavissa kenenkään yksittäisen toimijan toimesta, vaan tämä haaste on kohdattava yhdessä.

KULUTUSPERÄISET PÄÄSTÖT

Suomen ympäristökeskus (Syke) on julkaissut loppuvuodesta 2024 kaikkien Suomen kuntien kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt vuodelta 2019. Edellinen laskelma oli vuodelta 2015

Kuntien asukaskohtaiset kulutusperäiset päästöt vaihtelivat 7,7 ja 12,5 tCO₂e välillä. Tästä kotitalouksien kulutuksen osuus on noin 82 prosenttia vaihdellen kunnan mukaan 6,1 ja 10,4 tonnin välillä.

Uudenkaupungin tulos kotitalouksien osalta oli 7,3 tCO₂e / asukas. Pudotusta vuodesta 2015 oli 1,1 tonnia. Eniten putosivat asumisesta johtuvat päästöt, toiseksi eniten ruuan kulutuksen päästöt. Kasvua oli vain liikkumisen päästöissä.

Kotitalouksien kulutuksen päästöistä asumisen osuus on 25 prosenttia, ruoan kulutuksen 23 prosenttia, liikkumisen 22 prosenttia, muiden tavaroiden 16 prosenttia ja muiden palveluiden 14 prosenttia.

Kulutuksen päästöjen vähentäminen on julkisen sektorin, yritysten ja kotitalouksien yhteispeliä. Julkinen sektori kehittää yritysten ja kotitalouksien toimintaympäristöä, jonka rajoissa päästöjä on mahdollista vähentää.

Lähde: kulutus.hiilineutraalisuomi.fi/

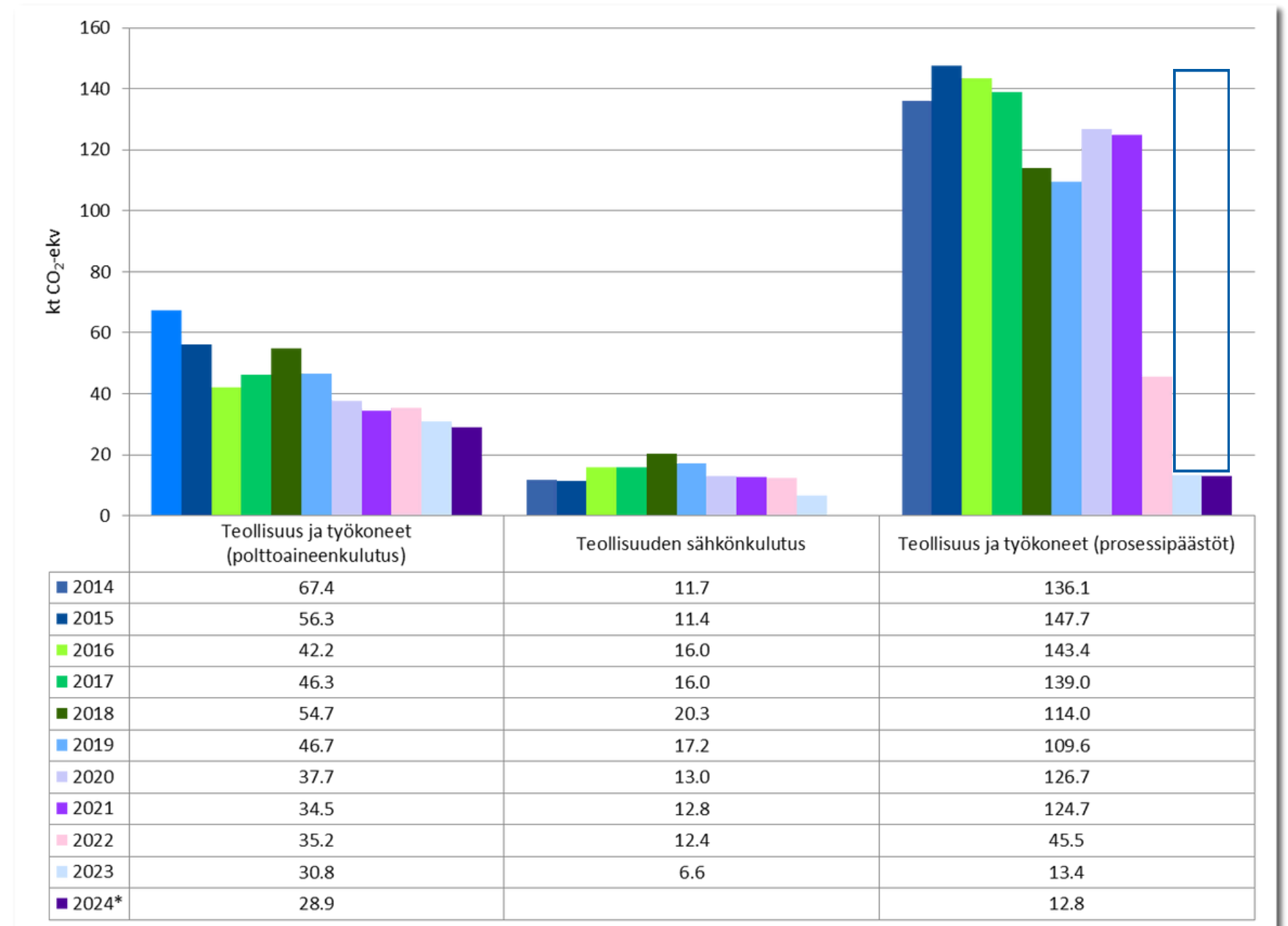
Vuonna 2019		Ero vuoteen 2015
Ruoka 1.5 tCO ₂ e/asukas	▼	0.3 tCO ₂ e/asukas
Tavarat 1.3 tCO ₂ e/asukas	▼	0.2 tCO ₂ e/asukas
Asuminen 1.5 tCO ₂ e/asukas	▼	0.5 tCO ₂ e/asukas
Palvelut 1.1 tCO ₂ e/asukas	▼	0.1 tCO ₂ e/asukas
Liikkuminen 2 tCO ₂ e/asukas	▲	0.1 tCO ₂ e/asukas
Yhteensä 7.3 tCO ₂ e/asukas *luvut pyöristettyjä	▼	1.1 tCO ₂ e/asukas

TEOILLA ON MERKITYSTÄ

Uudessakaupungissa on seurattu vuosien 2014-2024 aikana teollisuuden ja työkoneiden päästöjen kehitystä. Huomio kiinnittyy teollisuuden prosessipäästöihin. Prosessipäästöt ovat Uudessakaupungissa pienentyneet murto-osaan aiemmasta paikallisen teollisuuden investoidessa päästöjä vähentäviin prosesseihin ja teknologiaan. Teoilla todellakin on merkitystä.

Päästöt lasketaan perustuen teollisuuden käyttämiin polttoaineisiin ja öljyn myyntimääriin. Teollisuuden käyttämien polttoaineiden määrät saadaan YLVA-tietokannasta sekä yrityskyselyillä ja öljyn myyntimäärät Tilastokeskuksen tilastoista. Sähkönkulutustiedot saadaan Energiateollisuus ry:n tilastosta ja sähköntuotantotiedot yrityksiltä. Prosessipäästöjen tiedot saadaan päästökaupparekisterin julkisista tiedoista ja tietokyselyillä.

Seurannan on tuottanut Sitowise Oy | CO2-raportti

ASUKASKYSELYN TULOKSIA

Uudenkaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelmaan liittyvä asukaskysely herätti kiinnostusta ja tarjosi arvokasta tietoa asukkaiden ja mökkiläisten näkemyksistä kaupungin ympäristön tilasta sekä ilmastotoimista.

Kyselyyn osallistui yhteensä 207 asukasta eri ikäryhmistä ja kaupunginosista.

Huolenaiheina Itämeren tila ja välinpitämättömyys

Kyselyyn vastanneista yli puolet oli melko tai erittäin huolestuneita Uudenkaupungin luonnon ja ympäristön tilasta. Erityisesti esiin nousivat huoli Itämeren ja lähivesistöjen ekologisesta tilasta sekä luonnon monimuotoisuuden säilymisestä. Vastaajien keskuudessa koettiin, että välinpitämättömyys ympäristöasioita kohtaan on merkittävä este ilmasto- ja ympäristötoimien edistämiseksi Uudessakaupungissa.

Avoimissa vastauksissa nousi esiin huoli siitä, että roskaaminen ja ihmisten yleinen piittaamattomuus heikentävät luonnon monimuotoisuutta ja lisäävät ympäristön kuormitusta. Lisäksi monien mielestä kaupungin päätöksenteossa ja strategiassa tulisi ottaa ympäristöasiat nykyistä laajemmin huomioon.

Useat vastaajat ilmaisivat huolta Itämeren ja Makeanvedenaltaan tilasta. Vesistöjen suojeluun toivottiin konkreettisia toimia, kuten kosteikkojen rakentamista ja suojavyöhykkeiden huomioimista valuma-alueilla. Vastaajat toivoivat myös, että kaupunki tekisi tiiviimpää yhteistyötä maanomistajien ja yhteisöjen kanssa luonnonalueiden suojelemiseksi. Vastaajat toivoivat lisätietoa kaupungin omista ympäristötoimista sekä yhteisiä talkoita tai kampanjoita, joiden avulla voisi tavan kuntalainenkin kantaa kortensa kekoon.

Lue koko koonti: uusikaupunki.fi/ilmo

Huom! Sivu aukeaa kun ohjelma on hyväksytty.

Yksi joki - monta tulevaisuutta

Sirppujoki yhdistää Uudenkaupungin ja Laitilan – ei vain maantieteellisesti, vaan myös ympäristön ja yhteisön näkökulmasta. Sen vedet virtaavat peltojen, metsien ja kylien halki, jatkuen lopulta mereen. Matkallaan ne kohtaavat Uudenkaupungin makeavesialtaan, joka on laajalle alueelle myös elintärkeä juomaveden lähde.

Sirppujoen suunta on ennalta määrätty, mutta meidän tekomme vaikuttavat siihen, millaisena se virtaa. Historian tunnemme - mutta millainen tulevaisuus joelle muotoutuu?

Kutsumme Laitilan kaupungin, Laitilan ja Uudenkaupungin asukkaat, yhteisöt, yritykset ja päättäjät yhdistämään voimansa Sirppujoen hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyöllä voimme parantaa joen ekologista tilaa, säilyttää sen kulttuuriperinnön ja varmistaa, että se palvelee tulevia sukupolvia yhtä monipuolisesti kuin menneitäkin.

Tavoitteemme on tehdä Sirppujoen tulevaisuudesta yhteinen ilmastotekomme, joka vahvistaa alueidemme kestäväää kehitystä ja yhteisöllisyyttä.

Uusikaupunki